

Тазкия 182-дарс. Аллоҳ баҳилларни ва баҳилликка буюрадиганларни хуш кўрмайди

Аллоҳ таоло Муҳаммад сурасида марҳамат қиласи:

﴿مُكْنَاعٌ ضَرِّجُّيَ وَ اُلَّهُبَتْ مُكْفُحُيَ فَآهُوُمُكْلَسَيْ نِإِ﴾

«Агар сиздан уларни сўраса, қийнаса, баҳиллик қиласизлар ва кекларингизни чиқарур» (37-оят).

Аллоҳ таоло Ўзи яратган бандаларининг сир-асрорларидан, камчилик ва табиатларидан хабардордир. У Зот ҳамма нарсани билади. Шунинг учун ҳам аввалги оятнинг охирида «...ва мол-дунёларингизни сўрамас», деган бўлса ҳам, ушбу оятнинг бошида «Агар сўраб қолса, нима бўлар эди?» деган саволга Ўзи жавоб бериб:

«Агар сиздан уларни сўраса...»

Яъни мол-дунёларингизни беришингизни сўраса, сизга оғир туюлади, мол-дунёларингизни сарфлашга тегишли бўлган амр ҳақида ўйлаб қоласизлар. Ҳа, Аллоҳ сиздан молларингизни сарф қилишни сўраса,

«...қийнаса, баҳиллик қиласизлар...»

Яъни «Молларингизни Аллоҳнинг йўлида сарф қилмайсизлар», – демоқда.

Аллоҳ хоҳласа, ана шундай қилиб,

«...кекларингизни чиқарур».

«Сиз ўзингиз сезмаган ҳолда айбларингизни ошкор қилиб қўясиз».

Кейинги оятда эса дин йўлида мол сарфлашда содир бўладиган баҳиллик каби қийинчилик қуръоний услубда муолажа қилинади.

لَحْبَيْ نَمَوْ لَحْبَيْ نِمْ مُكْنَفٌ لَلِبَسٍ يِفْ أُقْفُنْ تَلَنْ وَعْدُتْ إَلْوَهْ مُتَنَّأْهٌ
آمْوَقٌ لَذَبْتَسَيْ أَوْ لَوَتَتْ نِإِوْ أَرْقَفْلَأِلَوْسَفَنْ نَعْلَخَبَيْ آمَنِإِفْ
كَلَأَثَمْ أُونُوكَيْ آلَمُثْ مُكَرْيَغْ

«Хой, сиз, анавилар! Аллоҳнинг йўлида нафақа қилишга чақирилмоқдасиз. Бас, баъзиларингиз баҳиллик қилурсизлар. Ва ким баҳиллик қилса, албатта, ўз зиёнига баҳиллик қилур. Ва, ҳолбуки, Аллоҳ беҳожат, сизлар муҳтожсизлар. Ва агар юз ўгириб кетсангиз, ўрнингизга сиздан бошқа қавмни келтирур, улар эса сизларга ўхшаган бўлмаслар» («Муҳаммад» сураси, 38-оят).

Ояти каримада Аллоҳ таоло инсон табиатининг қанчалик дақиқ билишини таъкидламоқда ҳамда воқелик ҳақида хабардор қилмоқда. Ҳақиқатан ҳам, ушбу ояти карималар нозил бўлиб турган вақтда сахийлик, Аллоҳнинг йўлида холис мол сарфлаш каби фазилатлар кўпчилик мусулмонларга хос бўлиб, уларнинг бу борадаги ишлари мўъжиза даражасига бориб етгани олтин саҳифаларга айланиб, инсоният тарихида боқий қолган. Шу билан бирга, баъзи баҳиллар ҳам бўлганки, бу ҳам воқеликдир. Қуръони Карим ушбу оятда шу баҳилликни муолажа қилмоқда. Содир этилган баҳиллик муолажа қилинаётгани учун нидо ҳам ўшанга яраша бўлмоқда:

«Хой, сиз, анавилар!»

Нима учун молларингизни ортиқча яхши кўрасиз?

«Аллоҳнинг йўлида нафақа қилишга чақирилмоқдасиз. Бас, баъзиларингиз баҳиллик қилурсизлар».

Бу жуда ҳам нотўғри иш. Бу мўмин-мусулмон инсонга мутлақо тўғри келмайдиган иш. Наҳотки, молу дунёни ризқ қилиб берган Зот Ўзининг йўлида ўша молу дунёning баъзисини нафақа қилишга чақирганда баҳиллик қилинса?!

«Ва ким баҳиллик қилса, албатта, ўз зиёнига баҳиллик қилур».

Ким хайр-эҳсон қилса, Аллоҳнинг йўлида сарф-ҳаражат қилса, ўзига заҳира тўплаган бўлади. Охиратда қачон хоҳласа, ундан олаверади. Ҳа, бу дунёда қилинган нафақа қиёмат куни учун тўплаб қўйилган эҳтиёт жамғарма ҳисобланади. Кимки бу дунёда Аллоҳнинг йўлида, дин йўлида сарф қилишдан қочса, баҳиллик қилса, демак, ўзининг охиратдаги жамғармасининг кўпайишига қарши ҳаракат қилган бўлади. Сиртдан мол-пулни тежаб қолиб, ўзига, оиласига, бола-чақасига ишлатганга ўхшайди-ю, лекин аслини олганда, уларнинг барчасини охират савобидан маҳрум қилган бўлади. Чунки нафақа қилса, ўзига қилган бўлади. Аллоҳ эса ҳеч кимнинг нафақасига муҳтоҷ эмас:

«Ва, ҳолбуки, Аллоҳ беҳожат, сизлар муҳтоҗсизлар».

«Қўлларингиздаги мол-дунёни вақтинчалик, сизларни синаш учун Аллоҳнинг Ўзи берган-ку! Ўзи берган ўша молдан нафақа қилсангиз, уни сақлаб, кўпайтириб, қайтарадиган ҳам Ўзи-ку! Қайси тарафдан қаралганда ҳам, камбағал – сизлар. Ҳожатманд – сизлар», – дейилмоқда. Қўлингиздаги молни Аллоҳ берган бўлса, улардан савоб ҳосил бўлса, савобни берувчи ҳам Аллоҳнинг Ўзи бўлса, унда, нима учун Аллоҳнинг дини йўлида баҳиллик қиласиз?!

Исломга даъват, динга хизмат қилиш Аллоҳнинг бандасига берган улуғ неъмати ва эъзозидир. Ушбу улуғ ишончга муносиб бўлмай, қўрқоқлик, дангасалик ва баҳиллик қилсалар, Аллоҳ берганини қайтариб олиб, Ўз улуғ неъматининг қадрини биладиган бандаларига бериши ҳеч гап эмас.

«Ва агар юз ўгириб кетсангиз, ўрнингизга сиздан бошқа қавмни келтирур...»

Албатта, янги қавм аввалгисига ўхшаб, қўрқоқ, дангаса ва баҳил бўлмайди.

«...улар эса сизларга ўхшаган бўлмаслар».

Аллоҳ таоло Нисо сурасида марҳамат қилади:

وَلْصَفْ نِمْهُاتْ آمَنُوْمُتْكَيْ وَلْحُبْلَابَسْ آنَلْنُورُمْأَيَ وَنُولَحْبَيَ نِيْذَلَا^{۱۰}
آنِيْهُمْ أَبْأَدَعَ نِيرَفَأَكْلَلَ آنْدَعْأَوْ

«Улар баҳиллик қиладиган, одамларни баҳилликка буюрадиган ва Аллоҳ уларга Ўз фазлидан берган нарсаларни беркитадиганлардир. Ва кофирларга хорловчи азобни тайёрлаб қўйганмиз» (37-оят).

Аллоҳ баҳилларни, баҳилликка буюрадиганларни ва Аллоҳ таоло уларга йўз фазлидан берган нарсаларни беркитадиганларни хуш кўрмайди. Баҳил одам ўз қўлидаги неъматни ўзи яратгани йўқ, балки бу неъматни унга Аллоҳ таоло берган. Аммо бу инсон шу нарсани ўзига ўхшаган, аммо ҳозирда оғир аҳволга тушиб қолган бошқа бир инсонга беришдан қизғанади.

Баҳиллик жамият аъзолари ичидаги бир-бирини кўра олмасликка, турли фитналар келиб чиқишига сабаб бўлади.

«**يَلِعْ لِلْ صَلَلْ وُسَرَ بَطَّاخَ لِلْ آقَ مُمْنَعُ لِلْ يَضَرَ وَرْمَعْ نَبَلَلْ لِدَبَعْ نَعْ لِلْ حُبْ لَرَابْ مُهَرَمْ أَحْشَلَابْ مُكَلْبَقَنَاكْ نَمَلَكَهَ آمَنَإِفَ، حَشَلَأَوْ مُكَلَّأِيَ»: لِلْ آقَفَ مُلْسَوْ دُؤَادُ وَبَأْ هَأَوْرَ. «أُوْجَفَ فَرُوْجَفَلَابْ مُهَرَمْ أَوْ، اُعَطَقَفَلَابْ مُهَرَمْ أَوْ، اُولَحَبَفَ**.

Абдуллоҳ ибн Амр розияллоҳу анҳумодан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам хутба қилдилар ва:

«Баҳилликдан сақланинглар. Чунки у сиздан олдингиларни ҳалок қилган. Уларни баҳилликка амр қилди, баҳиллик қилдилар. Уларни алоқаларни узишга буюрди, уздилар. Фужурга буюрди, фужур қилдилар», дедилар».

Абу Довуд ривоят қилган.

Мазкур номаъқул инсонлар ўzlари баҳиллик қилганлари етмагандек, бошқаларни ҳам баҳилликка буюрадилар. Шу билан бирга, Аллоҳ таоло томонидан берилган неъматларни беркитадилар. Одамларга кўрсатишдан қочадилар. Одамлар билиб қолмасин деб, ўzlари ҳам емай-ичмай, киймай кун кечирадилар.

«Руҳий тарбия» китоби асосида тайёрланди